

سقف‌های قوسی و گنبدی با مصالح خشت و آجر از مصادیق معماری پایدار در معماری سنتی ایران

سمانه نظیف

کارشناس معماری، nazifsamaneh@yahoo.com

چکیده :

سقف‌های قوسی و گنبدی ساخته شده با مصالح خشت و آجر، یکی از مصادیق معماری پایدار در معماری سنتی ایران بودند، چرا که فرم گنبد بهترین فرم جهت مقابله با شرایط جوی و کاملاً سازگار با اقلیم بوده است. اینگونه سقف‌ها در مقایسه با سقف‌های تخت در اقلیم مورد نظر، عملکرد بهتری جهت ایجاد شرایط آسایش برای انسان داشته اند. از آنجا که امروزه مکان‌های طراحی شده برای آدمی و به‌خصوص مسکن بدون استفاده از تجهیزات گرمایشی و سرمایشی قابل استفاده نیست و استفاده از این تجهیزات به معنای به هدر رفتن منابع انرژی و استفاده از سوخت‌های فسیلی می‌باشد، شناخت معماری گذشته و شیوه‌های معماران گذشته ی ایران برای حل کردن نیاز انسان به داشتن فضایی مطلوب، مهم و ضروری به نظر می‌رسد تا شاید بتوان با به روزکردن آن شیوه‌ها، دوباره معماری مطلوب و غیر آسیب‌رسان به محیط زیست را بیافرینیم. سقف‌های گنبدی از جنس مصالح بوم‌آورد سبب صرفه‌جویی انرژی در بناهای سنتی می‌شدند و از جمله عواملی بودند که افراد را از استفاده از تجهیزات بی‌نیاز می‌ساختند. در این مقاله عرصه‌ی ورودمان کتابخانه‌ای است. با استناد به تحقیقات انجام شده به بیان اصول معماری پایدار و شکل‌گیری سقف‌های قوسی و گنبدی و مصالح بوم‌آورد در بناهای سنتی می‌پردازیم. سپس با روش تحلیلی-توصیفی ویژگی‌های معماری پایدار را در گنبد‌های سنتی بررسی کرده و بصورت نمونه موردی به بررسی سقف‌های تاقی شکل راسته‌های بازارهای سنتی در اقلیم‌های مختلف کشور می‌پردازیم. نتایج نشان خواهد داد که معماری سقف‌های قوسی و گنبدی با مصالح بوم‌آورد نشان‌دهنده‌ی تناسب و هماهنگی معماری با محیط بوده و کاملاً همساز با اقلیم، و می‌توان نتیجه گرفت که سقف‌های قوسی و گنبدی از مصادیق معماری پایدار در معماری سنتی ایران بوده اند.

کلید واژه: قوس، گنبد، معماری پایدار، خشت، آجر، بازار سنتی